

TEMA 12: DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

1 - AS CRISES CÍCLICAS DA ECONOMÍA

A evolución da actividade económica, medida a través das variacións do PIB, non se produce de maneira progresiva senón que presenta altibaixos.

1.1 - Os ciclos económicos

Podemos falar de ciclos longos e de ciclos curtos.

Os **ciclos longos** son debidos a circunstancias estruturais (cambian as condicións xerais), é dicir, a variación das condicións de produción derivada habitualmente de innovacións tecnolóxicas. Poden durar ao redor de 50 anos. Innovacións que han suposto aumentos da produción foron a máquina de vapor, o ferrocarril, a electricidade e o petróleo.

Os **ciclos curtos** débense a aspectos máis coxunturais, aspectos que contribúen nalgúns casos a unha desaceleración, noutras a unha recesión e noutras a unha crise.

Ao longo da historia económica se foi aumentando a produción mundial de bens e servizos coa consecuente mellora da calidade de vida dos cidadáns, fundamentalmente provocada polos avances tecnolóxicos.

Cando se produce un crecemento económico como o que aconteceu nos últimos anos, son os países máis ricos os que se aproveitan máis deste crecemento, mentres que os países máis pobres melloran un pouco ou, nalgúns casos, empeoran. Xa que o crecemento dos países máis desenvolvidos prodúcese en maior medida que nos pobres, a diferenza entre ricos e pobres cada vez é maior, e a desigualdade mundial tamén.

Cando se producen crise económicas (hoxe en día globalizadas), os que máis as sofren son os países máis pobres, agravando a desigualdade comentada anteriormente.

Exemplo: poñamos o caso da construción para ver os efectos que poden supoñer para diferentes colectivos.

Nos últimos tempos, a construción estivo diminuindo debido ao fin do “bóom inmobiliario”.

Durante os últimos anos os empresarios dedicados á construción se foron enriquecendo, acumulando riquezas como consecuencia da alta demanda de vivenda. Coa chegada da crise inmobiliaria, os empresarios xa non gañarán tanto diñeiro como

antes, terán que reducir o seu tamaño ou orientarse a outros mercados (como están reclamando ao goberno ao pedir que se compense a crise inmobiliaria cunha maior construción pública) e, aqueles que calcularan ben os efectos da crise terán gardadas as riquezas acumuladas ata o momento. Tamén é certo que algúns se verán arruinados, pero serán os menos.

Os traballadores menos cualificados do sector da construción, probablemente necesiten todo ou unha boa parte do seu soldo para vivir e, no momento da crise, quédanse sen traballo. As consecuencias para eles son significativamente máis negativas xa que non teñen riquezas acumuladas coas que subsistir. Será a través das axudas dos gobernos (prestación de emprego e outras) como se pode remediar temporalmente a súa situación ata que atopen outro traballo ou cese a crise do sector.

No ámbito internacional pasa o mesmo, os países máis ricos dispoñen de reservas para manter a calidade de vida pero, nos países máis pobres os seus cidadáns mórrense de fame.

VÍDEO: O crecemento económico mundial e o fin do petróleo

1.2 - Posibles causas da última crise económica:

- Un dos factores que en maior medida se apunta é o encarecemento do petróleo, debido á maior demanda por parte de países emerxentes como China e a India e aos movementos especulativos internacionais.
- A suba do prezo dos alimentos, derivado de malas colleitas internacionais, maior demanda dos mesmos e, en moitos casos tamén se apunta motivos especulativos.
- Crise inmobiliaria nos países máis desenvolvidos, coas súas consecuencias sobre os mercados financeiros pola falta de liquidez e o seu traslado a economías menos desenvolvidas.

1.3 - Consecuencias da crise (relacionados cos contidos da unidade):

- Redución do crecemento do PIB das diferentes economías e ata redución do mesmo (polo menos en termos reais).
- Aumento do desemprego.
- Posible marcha atrás na protección do medio ambiente, xa se está falando de que a protección do medio ambiente (como o Protocolo de Kyoto) supón uns custos máis elevados ao prexuízo que causa.
- Empobrecemento dos países menos desenvolvidos aumentando a desigualdade internacional.

2 - O MERCADO DE TRABALLO E A SÚA PROBLEMÁTICA

O mercado de traballo evolucionou positivamente nos últimos anos, coa incorporación da muller ao mercado laboral pero en condicións de inferioridade fronte aos homes (maior taxa de desemprego, maior temporalidade, traballos menos cualificados e menor soldo a igual categoría).

As cifras de desemprego son elevadas, se comparámolas co resto da UE e sobre todo se analizamos as consecuencias persoais para cada un dos desempregados.

Tamén o grao de temporalidade é elevado en xeral, o que impide unha maior calidade de vida e, sobre todo, nos mozos que, xunto cunha maior taxa de desemprego dificulta a súa independencia.

Outra das diferencias é a relativa á ocupación sectorial, cunha maior ocupación en sectores como o primario, a construción e servizos de mercado, e unha menor taxa de ocupación no sector industrial (o que impide un aumento da produtividade industrial) e nos servizos de non mercado (que supón un menor nivel de estado de benestar).

O mercado de traballo en España e na UE

O autor analiza o mercado laboral español en relación ao da UE á luz da enquisa europea sobre as forzas de traballo. Baixa taxa de actividade feminina, elevado índice de paro e a maior taxa de temporalidade da UE son, ao seu xuízo, as características principais deste mercado en España
CINCO DÍAS - (17-11-2004)

Eurostat, a oficina estatística da Comisión Europea, publicou recentemente os principais resultados da enquisa europea sobre as forzas de traballo (EFT) de 2003. É a primeira vez que a oficina publica datos relativos á media anual, xa que ata o de agora referíanse á enquisa de primavera (segundo trimestre do ano). A EFT inclúe as enquisas de cada un dos 25 Estados membros, como a enquisa de poboación activa (EPA) española, polo que permite realizar análise comparativos dos distintos mercados de traballo da UE.

Unha das características que máis diferenza ao mercado de traballo español do da maioría dos países da UE é a baixa taxa de actividade das mulleres. Mentres que a taxa de actividade masculina é relativamente elevada (71,6%), superior á media do conxunto da UE (70,8%), a taxa de actividade feminina (50,6%) é inferior á da devandita área (56%), xa que unicamente catro países dos 25 teñen taxas máis baixas (Grecia, Italia, Malta e Portugal). Así mesmo, como a menor taxa de actividade das mulleres non é compensada pola maior dos homes, a participación no mercado do conxunto de ambos sexos é menor en España en algo máis de dous puntos porcentuais que a do promedio da Unión.

A taxa de ocupación, ou de emprego (a porcentaxe sobre a poboación de 15 a 64 anos) ten un comportamento similar, aínda que máis acusado, maiores diferencias coa Unión Europea, que a taxa de actividade. En efecto, esta taxa é inferior en España nas mulleres e no conxunto da poboación e superior nos homes.

Como a menor taxa de actividade española en relación coa media comunitaria é máis que contrarrestada pola menor taxa de ocupación, a taxa de paro global en proporción á poboación activa (100 menos taxa de ocupación/taxa de actividade) segue sendo en España (datos desestacionalizados estimados por Eurostat para o pasado setembro) elevada, o 10,6%, cando na UE-25 é o 9% e na UE-15 o 8%. Só en dous dos novos países da UE, Polonia (18,7%) e Eslovaquia (18%), a taxa de paro é máis alta que en España.

Por sexo, obsérvanse importantes diferencias en relación coa taxa de paro, ao contrastar a situación intermedia da taxa masculina (7,9%), inferior á da UE-25, aínda que superior á da UE-15, coa elevada taxa feminina (14,5%), máis altas cás correspondentes tanto á UE-25 como á UE-15. Tamén nos mozos a taxa de paro é maior en España (21,6% en setembro) que na Unión.

Volvendo ao emprego, outras dúas características sobresaen no mercado de traballo español en relación coa UE: ten a maior taxa de temporalidade (porcentaxe de asalariados con contratos temporais), co

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

30,6%, e unha participación relativa do traballo a tempo parcial das máis baixas, o 7,9%, menos da metade que a UE-25 (16,3%).

Tamén no que fai á distribución sectorial do emprego salienta, en comparanza co conxunto da UE-25, e sobre todo coa UE-15, a maior importancia relativa en España que no conxunto da UE, sobre todo se se compara coa UE-15, da poboación ocupada na agricultura, a construción e os servizos de mercado (comercio e hostalería, especialmente) e a menor da ocupada na industria e os servizos de non mercado, é dicir, os fornecidos polas Administracións públicas e institucións non lucrativas, o que é sintomático das maiores limitacións ao crecemento da produtividade e do menor desenvolvemento da economía do benestar social no caso español que no promedio da Unión Europea.

Como consecuencia da devandita distribución sectorial do emprego, en España teñen menor importancia que no resto da UE as ocupacións non manuais, sobre toda as máis cualificadas, e maior as ocupacións manuais, sobre toda as menos cualificadas.

O mercado de traballo español, en relación co da maioría dos países da Unión Europea, distínguese por unha serie de características, incluso despois da recente ampliación a 10 novos países. Entre estas características salientan as baixas taxas de actividade e de ocupación feminina, a elevada taxa de paro, especialmente de mulleres e mozos, a maior taxa de temporalidade da Unión Europea, a reducida participación relativa do traballo a tempo parcial e unha distribución sectorial e ocupacional do emprego distante da dos países máis desenvolvidos.

FONTE:

http://www.cincodias.com/articulo/opinion/mercado/traballo/Espana/UE/cdsopiE00/20041117cdscdiopi_5/Tes/

EXERCICIO: Tras ler este artigo, contesta ás seguintes cuestións:

1. Que quere dicir que as mulleres españolas teñen unha menor taxa de actividade? ¿E de paro?
2. Cales son as consecuencias para os mozos dunha maior taxa de desemprego? ¿E a temporalidade?
3. Cales son os traballos máis habituais en España á vista do anterior análise sectorial? ¿Que consecuencias supón para a economía española?
4. Á vista dos seguintes datos consultados no IGE, compara os de España coa situación do mercado laboral galego.

Taxas de actividade, ocupación e paro por sexo e grandes grupos de idade. Galicia. Metodoloxía EPA 2005

	Taxa de actividade			Taxa de ocupación			Taxa de paro		
	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres	Total	Homes	Mulleres
2006/II	53,2	62	45,1	48,6	58,3	39,8	8,6	6	11,8
2007/II	54,4	63,3	46,3	50,3	59,8	41,5	7,6	5,4	10,3
2008/I	54,4	63,9	45,7	49,9	59,2	41,4	8,3	7,4	9,5

Poboación ocupada por xénero, grupos de idade e agrupacións de sectores económicos. Galicia.

Miles de persoas - Datos 2008/I

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

	Total	Homes	Mulleres
Total	1190	674,5	515,5
de 16 a 34 anos	430,7	237,6	193,1
de 35 a 44 anos	327,7	183,4	144,3
de 45 a 49 anos	151,4	84,3	67,1
de 50 e máis anos	280,2	169,1	111,1
Agricultura e pesca	97,6	57,1	40,5
de 16 a 34 anos	17,8	13,2	4,6
de 35 a 44 anos	25,3	15,8	9,5
de 45 a 49 anos	13,3	8	5,3
de 50 e máis anos	41,2	20,1	21,1
Industria e construción	357,9	280,5	77,4
de 16 a 34 anos	143,6	113	30,6
de 35 a 44 anos	104	78,3	25,7
de 45 a 49 anos	39,5	29,5	10
de 50 e máis anos	70,8	59,7	11,1
Servizos	734,4	336,8	397,6
de 16 a 34 anos	269,3	111,4	157,9
de 35 a 44 anos	198,4	89,3	109,1
de 45 a 49 anos	98,5	46,8	51,8
de 50 e máis anos	168,2	89,3	78,8

3 - CONSIDERACIÓN ECONÓMICA DO MEDIO AMBIENTE

VÍDEO: ANUNCIOS DE MEDIO AMBIENTE (CANAL+)

O crecemento económico mundial é cuestionado polo seu modelo de desenvolvemento, consumindo recursos naturais por riba das posibilidades de recuperación e polo tanto un desenvolvemento non sostíbel no tempo. Un uso excesivo dos recursos non renovables (como o petróleo) e dos renovables por riba da súa capacidade de recuperación.

Nos últimos tempos aparecen continuamente nos medios de comunicación conceptos como o desenvolvemento sostible, enerxías verdes, enerxías renovables, quecemento global, efecto invernadoiro, desertización, pegada ecolóxica, etc.

Os problemas ambientais principais son o efecto invernadoiro, a destrución da capa de ozono, choiva aceda, perda da biodiversidade, deforestación e desertización, contaminación, desxeo das zonas polares, etc.

Como consecuencia se di que na terra se está producindo un quecemento global ou cambio climático e un desenvolvemento non sostíbel.

Organismos internacionais como o PNUD (Programa de Nacións Unidas para o Desenvolvemento) ou o IPCC (Panel Internacional para o Cambio Climático) alertan sobre estes problemas.

Producíronse numerosas reunións internacionais para tratar estes temas, como O Primeiro Informe do Club de Roma, a Conferencia de Nacións Unidas sobre Medio Ambiente, Informe Global 200, Informe Brundtland, Cume de Rio de Janeiro ou o Cume de Kyoto.

Desde o punto de vista económico fálase do concepto de que “quen contamina paga”, é dicir, se unha determinada actividade económica xera externalidades negativas, estas deben ser sufragadas polo que as provoca.

En todo caso, non nos debemos conformar coa aplicación deste principio senón que se deben reducir os efectos negativos que a actividade económica ten sobre o medio ambiente, independentemente de que o que os provoque poida pagar un prezo, que por outra parte é moi difícil de calcular.

Para iso, reclámase un compromiso internacional para reducir as emisións contaminantes, favorecendo sobre todo a utilización de enerxías renovables e a investigación para atopar outras fontes de enerxía.

VÍDEO: Informe semanal: Cambio Climático

Preguntas:

1. Como afectará segundo Ao Gore o cambio climático a España?
2. Que oportunidades ten España neste sentido?

3. Cal é a pegada ecolóxica de España?
4. Quen integra o IPCC?
5. Cal é o diagnóstico deste panel?
6. Segundo Bianca Jagger, Presidenta da Fundación polo Futuro do Mundo, Cantos nenos se verán afectados polo cambio climático? ¿En que países?
7. En canto estiman os científicos a suba do mar neste século?
8. Segundo Alastair Fothergill, cantos planetas necesitaríamos se todos os cidadáns do mundo vivísemos como un cidadán medio de EEUU?

VÍDEO: INFORME DO CAMBIO CLIMÁTICO: NOTICIAS CUATRO

Preguntas:

1. Quen é o responsable do cambio climático?
2. Cales son os países emerxentes que non queren ver freado o seu desenvolvemento a cambio de contaminar menos?
3. Cal é a estimación da suba de temperatura por parte dos expertos?
4. Cales son os gases de efecto invernadoiro (en gráficos)?
5. En que países subiu máis a temperatura?
6. Cal é a denuncia de Le Monde?
7. Canto di The Guardian que a AEI ofrece a economistas e científicos para cuestionar o Informe sobre o Cambio Climático?

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

8. Quen di Greenpeace que financia a AEI?
9. En que medida é maior a contaminación de EEUU sobre un país asiático?
10. Que contía poden acadar as perdas económicas polo cambio climático segundo un informe do Goberno Británico, en termos de PIB mundial?
11. Cal sería o custo de reducir estes efectos para EEUU, UE e China?

VÍDEO: QUECEMENTO GLOBAL: DOCUMENTAL

Preguntas:

1. Por que aumentan os gases de efecto invernadoiro?
2. ¿Cantas toneladas de dióxido de carbono emiten as plantas a base de carbón para xerar electricidade? ¿E os automóviles?
3. Cales son as consecuencias que se citan do quecemento global?
4. Que nos propón para axudar ao planeta?

VÍDEO: Anuncio: O total é o que conta (MMA)

Pregunta:

1. Cantos millóns de litros de auga se desperdician cada día en consumo urbano?

OUTROS VÍDEOS: Algúns dos anuncios que fan determinadas compañías eléctricas, que adoitan ser as compañías máis contaminantes:

- IBERDROLA: Fixémolo ben
- NOVA CAMPAÑA ENDESA: Fillos
- REPSOL YPF: Inventemos o futuro

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

ANUNCIOS ACCIONA:

- Sostenibilidade dos recursos energéticos
- Sostenibilidade (2ª fase)

ACTIVIDADE: Proposta de facer un vídeo para subir a Youtube do estilo do seguinte, con calquera dos temas tratados nesta unidade:

VÍDEO: Medio Ambiente

VÍDEO (Outra visión): LDTV: Debates en Liberdade: O cambio climático e a enerxía nuclear (1ª parte) – (2ª parte).

4 - OS MODELOS DE CONSUMO E CONSECUENCIAS

Consumismo é un termo que se utiliza para describir os efectos de igualar a felicidade persoal á compra de bens e servizos ou ao consumo en xeral. O caso é exemplificado pola frase “Canto máis consumo, máis feliz son”. Tamén se refire ao consumo desmedido de bens e servizos na sociedade contemporánea que impacta seriamente nos recursos naturais e o equilibrio ecolóxico.

Etimoloxía: a palabra consumismo provén do latín: “consumere” que significa gastar ou destruír.

FONTE: www.wikipedia.org

VÍDEO: DOCUMENTOS TV: CONSUMÍDOS

Preguntas:

1. Mentres a metade do mundo se morre de fame, a outra metade ten unha epidemia de obesidade. Cal é a porcentaxe de obesos en España? ¿E de sobrepeso? ¿Cantos millóns supón?
2. Cal é o principal problema en España de saúde pública infantil?
3. Cal é a terceira doenza crónica máis frecuente de nenas adolescentes?
4. Canto tempo dedica de media a sociedade de consumo ao traballo diario, sono, transporte, televisión e compras? ¿Cal é a media de anuncios mensuais na TV?
5. Cantos consumidores acoden cada sábado aos centros comerciais?
6. Hai moitos consumidores que cando acoden ao centro comercial non saben que queren comprar, pero van comprar, en que porcentaxe?
7. Un de cada tres europeos é adicto ás compras, en que porcentaxe esta adicción converteuse nunha doenza?
8. Un cidadán medio español ten as súas necesidades básicas cubertas pero, Cantos fogares teñen dificultades para chegar a fin de mes?
9. Por canto incrementouse a anorexia e a bulimia nos últimos 10 anos?

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

10. Cal é o obxectivo que perseguen as mozas con problemas de anorexia que aparecen no documental?
11. En que porcentaxe aumentou o gasto mundial en publicidade nos últimos 50 anos?
12. En calquera supermercado hai máis de 20.000 produtos e cada ano chegan aos estantes 10.000 produtos novos. Podemos elixir entre: ____ tipos de salsas, 109 variedades de leite, ____ clases de cereais, 224 tipos de zumes, ____ produtos diferentes para a limpeza do fogar, 47 clases de auga embotellada, ____ variedades de galletas.
13. Cantos falecementos prematuros causa cada ano a obesidade en España?
14. Cal é a terceira operación estética máis demandada en España?
15. Cales son os padecementos da sociedade de consumo en comparanza co resto dos habitantes do planeta?
16. Mentres que o 20% da poboación consume o ____% da riqueza do planeta, 1.100 millóns de persoas viven con ____€ ao día.

FRASES PARA COMENTAR:

1. Ser boa persoa non se pode medir, non hai un baremo pero co peso está a báscula, vas perdendo quilos e cres que vas mellorando (védenche iso).
2. “Na tele anuncian produtos adelgazantes e te vas poñendo mellor e cada vez pos o listón máis alto, ata que chega o momento que non podes máis: esgótasche, sempre tes frío, o pelo non te medra como antes e xa non tes ganas de nada e todo te dá igual.”
3. O vello aínda que funcione xa non serve.
4. Triunfar na sociedade de consumo é a obriga dos seus cidadáns, o diñeiro e o estatus social son as unidades polas que se miden os seus logros, a riqueza e a beleza os seus acenos de identidade.
5. Explotan a envexa e as comparacións sociais.
6. Cun envoltorio novo e sorprendente os bens e servizos teñen que responder a soños, anhelos e fantasías, a iso chámase valor engadido:
  - Champús que ademais de tirar a caspa relaxan
  - Deterxentes para a roupa que provocan todo tipo de sensacións
  - Maquinillas de afeitar femininas con suscripcións a revistas de investimentos bolsistas

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

- Axentes peritratantes con microfibras extraflexibles e osíxeno activo, todo clinicamente testado
- Cafés sen cafeína
- Cervexa sen alcohol
- Doces sen azucre

7. Un neno español ve unha media de 2:30 horas de TV diarias, ao acabar os seus estudos de secundaria terase pasado o dobre de horas diante da tele que en clase.

8. O aumento do consumo nos últimos 30 anos: auga por tres, combustibles fósiles por 5, emisións de gases efecto invernadoiro por 4. O planeta non pode soportar semellante carga. Ver concepto “pegada ecolóxica”.

9. É necesario implementar medidas de redistribución do consumo, é dicir, os países ricos que reduzan o seu consumo para que os pobres poidan consumir máis.

VÍDEO: Consumismo (En portugués)

ACTIVIDADE: Entra na web <http://myfootprint.org> e cobre o cuestionario sobre a túa pegada ecolóxica.

RESPONDE AS SEGUINTE CUESTIÓNS:

1. Cales son as causas do consumismo?
2. Indica os tipos de adiccións ou problemas relacionados co consumismo que se te ocorran.
3. Explica as consecuencias do consumismo.
4. Reflexiona e fai unha relación de consumos que cres que realizas por riba das túas necesidades.
5. Como podemos facer para non caer no consumismo?
6. Os países desenvolvidos quizais poidan soportar o consumismo, sobre todo a custa de consumir recursos dos máis pobres, pero Que consecuencias teñen sobre os países menos desenvolvidos?

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

7. Podemos seguir indefinidamente co nivel de consumo actual? ¿Que medidas se deberían implementar para contribuír a un desenvolvemento sostible?

8. Outras preguntas:

a) As chamadas que fas co móbil son as necesarias?

b) Cambiaches ultimamente o móbil? ¿Por que?

c) Apagas as loces de habitacións cando non estás nelas?

d) Deixas o televisor aceso aínda que non o esteas vendo?

e) Está o teu ordenador aceso cando non o utilizas?

f) Utilizas as follas de papel polos dous lados?

g) Cantos bolígrafos/rotuladores/lápices tes a medio usar?

h) ¿Cuánta roupa tes da que xa te cansaches e sentes a necesidade de comprarche outra nova?

i) Cando te duchas, tes todo o tempo o auga aberta?

j) ¿Reciclas? ¿Que reciclas?

k) Reempregas as bolsas de plástico?

l) Cantos envases de auga, leite, latas e outros produtos tiras ao día?

m) Abres as fiestras cando está a calefacción acendida?

5 - POBREZA E SUBDESENVOLVEMENTO.

Estamos acostumados a ver nos medios de comunicación imaxes sobre a pobreza no mundo, sobre a diferenza entre o norte e o sur, os países desenvolvidos e os países subdesenvolvidos, noticias e imaxes de cidadáns subsaharianos que arriscan a súa vida para poder vir a Europa, catástrofes naturais nas que morren miles de persoas nos países máis pobres. Pero, cales son as causas da pobreza destes países?, podemos facer algo para evitalo?.

5.1 – Fases ata o desenvolvemento

En xeral os países pasaron por diferentes fases económicas ata o desenvolvemento actual.

Desde unha etapa inicial de produción primaria, na que predominaban as actividades relacionadas coa agricultura, gandería e pesca (sector primario); pasando por unha etapa de industrialización, na que se producen grandes investimentos e innovacións tecnolóxicas que permiten unha maior produtividade; ata unha etapa post-industrial, na cal se produce un proceso de terciarización da economía pasando a ser o sector servizos o máis importante.

Os **países desenvolvidos** xa teñen todo o camiño andado, producen os alimentos con avanzadas tecnoloxías conseguindo grandes productividades e o que non producen cómprano ao terceiro mundo a uns prezos moi baixos, vendéndoos no primeiro mundo a uns prezos moito máis elevados. Os sectores agrícolas e gandeiros están fortemente subvencionádevos para poder subsistir (Ex: a PAC) e competir con outros países menos desenvolvidos.

Teñen boas infraestruturas e un tecido industrial moi desenvolvido e avanzado tecnoloxicamente, co cal non poden competir os países menos desenvolvidos. Estes unicamente poden competir no factor humano, cunha man de obra moito máis barata, producíndose as deslocalizacións de grandes empresas multinacionais que, en definitiva, van seguir sendo as que manteñan o poder económico. De todos modos, se hai un sector importante nun país, este encárgase de establecer as medidas proteccionistas necesarias para evitar a entrada doutros países máis competitivos.

E o principal sector no que desenvolven as súas actividades é no terciario (servizos), destinados a aumentar a calidade de vida dos cidadáns destes países.

Pregunta: Cales son actualmente os países desenvolvidos?

Os **países en vías de desenvolvemento** necesitan realizar enormes investimentos para poder conseguir unha industrialización necesaria para poder xerar unha riqueza que lles permita ir avanzando para o proceso de terciarización. Para iso reciben multitude de investimentos de capital estranxeiro, ben sexa a través de investimentos de grandes empresas multinacionais, ben a través da petición de préstamos a países do primeiro

mundo que lle cobran uns bos xuros polos mesmos. En todo caso, están en vías de desenvolvemento e non dependen tanto dun sector tan inestable como o primario.

Pregunta: Que países se atopan actualmente en vías de desenvolvemento?

Os **países subdesenvolvidos**, e neste caso fixarémonos nos máis pobres, basean a súa economía no sector primario, producen o necesario para poder comer e, se as condicións climáticas o permiten poden ter un excedente que poderían vender ao primeiro mundo e así conseguir recursos para poder seguir avanzando nos procesos de industrialización e ata terciarización.

Pero nos países desenvolvidos establecen fortes medidas proteccionistas que lles impiden exportar os seus produtos ou, como comentabamos antes subvencionando os produtos nacionais para así ser competitivos no mercado global.

Outros problemas son as condicións climáticas, con secas ou grandes inundacións que fan improduttivas as súas colleitas, son a estes países aos que máis lles afecta o cambio climático, provocado polos países máis desenvolvidos.

Exemplos:

Ciclón Nargis en Myanmar (3-05-2008)

13 de maio de 2008

Myanmar: 1,5 millóns de persoas en grave risco se a axuda humanitaria non consegue chegar ás vítimas

“É probable que faia máis de 100,000 persoas mortas, o que implica un alto risco de catástrofe sanitaria que podería aumentar a cifra de vítimas ata 15 veces máis durante os próximos días. Durante as primeiras horas despois do Tsunami, no 2004, faleceron 250.000 persoas, pero non houbo perigo de transmisión de doenzas porque os gobernos da zona e o mundo enteiro mobilizáronse masivamente para previlo. Temos que facer o mesmo coa xente de Myanmar”, dixo Fran Equiza, director de cooperación de Intermón Oxfam.

FONTE: <http://www.intermonoxfam.org/é/page.asp?ide=2005&ui=9787>

Terremoto en China (12-05-2008)

15 de maio de 2008

Oxfam Internacional inicia a resposta ás persoas afectadas polo terremoto en China Intermón Oxfam abre unha campaña de recadación de fondos en España para a resposta de emerxencia ás poboacións afectadas

Oxfam Internacional (OI) iniciou a distribución de auga potábel, medicinas e outros materiais de axuda de emerxencia nas provincias de Sichuan e Gansu, que foron afectadas polo terremoto que asolou o luns o sudoeste de China e que causou xa máis de 15.000 mortos. Intermón Oxfam iniciou unha campaña en España para recadar fondos para a emerxencia.

FONTE: <http://www.intermonoxfam.org/é/page.asp?ide=2005&ui=9796>

Ademais a situación de moitos outros países é tan inestable desde o punto de vista político que provocan continuas guerras, co conseguente gasto militar fronte a outros necesarios para poder desenvolverse, a imposibilidade de empregar a man de obra en actividades produtivas (ao ter que ir á guerra) e provocando éxodos masivos da poboación para outras zonas máis seguras.

Exemplo:

Crise en Darfur: Sudán e Chad

Case dous millóns e medio de desprazados

A crise de Darfur e este de Chad é unha das máis graves do mundo. Desde que o conflito empezou no 2003 na rexión sudanesa do Darfur, máis de 2.4 millóns de persoas desprazáronse. Moitas persoas asistiron á morte dos seus familiares e sufreron ataques aos seus pobos e violacións

FONTE: <http://www.intermonoxfam.org/é/page.asp?ide=1291>

5.2 – A Pobreza

Son moitos outros os problemas aos que se enfrontan, sirva como exemplo un pequeno resumo da web: www.pobrezacero.org, da Coordinadora ONG para o Desenvolvemento España:

50 millóns de persoas están infectadas co HIV e a gran maioría non recibe ningún tratamento nin atención.

800 millóns de persoas non teñen acceso ao xantar suficiente para alimentarse

1.100 millóns de persoas sobreviven con menos de 1\$ diario

1.200 millóns de persoas non teñen acceso ao auga potable

10 millóns de nenos e nenas morren antes de cumprir os cinco anos por causas evitables

O 70% das persoas pobres do Planeta son mulleres

O 10% da poboación mundial goza do 70% das riquezas do Planeta

O 75% das persoas pobres son campesiños e campesiñas

Nesta web desenvólvense os denominádevos **OBXECTIVOS DO DESENVOLVEMENTO DO MILENIO 2015**:

O 8 de setembro do ano 2000, o Cume do Milenio reunía na sede da Organización de Nacións Unidas en Nova York a 189 Xefes de Estado e de Goberno, co fin de transmitir a mensaxe de que a erradicación da pobreza mundial debía ser unha prioridade para todas as nacións. Este espírito reflectiuse na Declaración do Milenio que asinaron todos os asistentes ao cume, e que constitúe fundamentalmente un firme compromiso cos Obxectivos de Desenvolvemento do Milenio.

Os primeiros sete obxectivos acordados fan referencia á erradicación do fame e a pobreza, a educación primaria universal, a igualdade de xénero, reducir a mortalidade infantil e maternal, a detención do avance do VIH/SIDA, paludismo e tuberculose e a sustentabilidade do medio ambiente. O Obxectivo 8 céntrase en fomentar unha asociación mundial para o desenvolvemento a través da materialización dun compromiso firme que aúne recursos e vontades en forma de alianzas entre países ricos e pobres.

Son os seguintes:

1 – Erradicar a pobreza extrema e o fame

Sabías que?

- 28.000 nenos morren por causas derivadas da pobreza cada día.
- Nutrición e saúde básica costaría 13.000 millóns de dólares ao ano ...Europa e Estados Unidos gastan 17.000 millóns en xantar para mascotas.

2 – Educación primaria universal

Sabías que?

- O orzamento que se gasta en armamento no mundo en catro días, sería suficiente para garantir que se cumprisen todos os obxectivos de educación.
- Uns 77 millóns de nenos e nenas no mundo non están escolarizados. O 55% son nenas

3 – Promover a igualdade de xénero e a autonomía da muller

Sabías que?

- As nenas constitúen o 70% dos 130 millóns de nenos que non asisten á escola.
- As dúas terceiras partes dos 960 millóns de adultos de todo o mundo que non saben ler son mulleres.
- Máis de 500.000 mulleres, fundamentalmente de países do sur, morren todos os anos de causas relacionadas co embarazo, o parto, ou o aborto.

4 – Reducir a mortalidade infantil

Sabías que?

- No 2004, 11 millóns de nenos e nenas morreron antes de cumprir os cinco anos a maioría de doenzas prevenibles?
- En 14 países, 10 deles en África, morren máis nenos menores de 5 anos hoxe en día que no 1990.

5 – Mellorar a saúde materna

Sabías que?

- O risco a morrer durante o embarazo ou no parto afecta a unha de cada 16 mulleres en África Subsahariana; nos países ricos a unha de cada 3.800.

6 – Combater o sida, o paludismo e outras doenzas

Sabías que?

- Aproximadamente 15 millóns de nenos e nenas de todo o mundo perderon a un ou ambos proxenitores polo SIDA.
- Cada segundo, o bacilo da tuberculose infecta a unha persoa nalgún lugar do mundo.
- En África morre un promedio de 1 neno cada 30 segundos debido á malaria.

7 – Garantir a sostenibilidade ambiental

Sabías que?

- O consumo de auga en mal estado provoca máis mortes que a guerra ou o terrorismo.
- As consecuencias da degradación ambiental aumentarán significativamente nos próximos 50 anos e, segundo a ONU, é xa a segunda causa de falecemento de persoas no mundo.

8 – Fomentar unha asociación mundial para o desenvolvemento

Sabías que?

- No ano 2000, cada vaca da Unión Europea recibiu 760 euros de subsidio mentres cada persoa en África subsahariana recibiu pouco máis de 6 euros en concepto de axuda da UE.

ACTIVIDADE: visita a web www.pobrezacero.org e describe cales son os obxectivos do milenio e en que medida se acadaron.

TEMA 12 – DESEQUILIBRIOS ECONÓMICOS ACTUAIS

VÍDEOS:

- Por que presionar?
- Acordos incumplidos
- É posible acabar coa pobreza
- Spot da campaña Pobreza Cero
- Vídeo do Chamamento Mundial contra a Pobreza sobre o incumprimento dos Obxectivos do Milenio.
- Spot “make poverty history”
- Drop the debt